

DÖVİZ KURLARI HAKKINDA YAPILAN TAHMİNLERİN “EĞRETİLİĞİ” ÜZERİNE

Başta Türk Lirasının sürekli değer kaybı, sonra başka endişelerle birleşince yurttaşımızın dolar konusuna olan ilgisi hayli yükseldi ve sanırım bu yükselme daha yıllarca devam edecek.

Yükselen ilgi dolayısıyla gündemlerden hiç çıkmayan konu da, - aslında döviz, daha da aslında TL'nin ne olacağı başlığı altında tartışılacak iken- günlük ifadesi ile “dolar ne olacak?” sorusu.

“Peki dolar yarın ne olacak?”

Sanırım bu son zamanlarda insanlarımızın giderek artan kesimi yeni güne başlarken hava durumundan ya da meraklıysa yıldız falından falan daha çok doların o sabahki kurunu merak ediyor.

Neden böyle?

Tabii ki o ellerindeki para, ilerideki borçları ya da alacakları paralar yerli paramız açısından yani rakamsal olarak yine aynı kalacak ama o paranın döviz karşılığı ve dolayısıyla satın alma gücü, kendilerini üç aşağı-beş yukarı bir ölçüde etkileyecek.

Bu nedenle ilgi büyük ve adeta “can alıcı”.

Hele de tedirginliklerin yüksek olduğu dönemlerde.

Haklıdırlar tabii...

Ne de olsa hayat parasız sürdürülemiyor...

Konu bu olunca, bu meraklanmaların ince noktası da, yapılan kur tahminlerinin ne kadar isabetli ve ne kadar inandırıcı olduğu.

Ne tür tahminler görüyoruz mesela?

En sık gördüklerimiz televizyonlarda izlediğimiz kur tahmincileri. Biraz daha ilerisini merak edersek uluslararası değerlendirme kuruluşların, bankaların falan yaptıkları kur tahminleri değil mi?

Tutuyor mu o tahminler?

Birinci gruptaki televizyon tahmincileri, genellikle ekonomi gazetecileri.

Siz, kurları bu kadar inanarak anlatanların bu işten çok para kazandığını gördünüz mü hiç? Mesela Gazetelerin ekonomi servislerinde çalışanların oralardan aldıkları maaşlara bile ihtiyacı kalmadığını, bu tahmin güçleriyle paradan para kazandıklarını düşünebiliyor musunuz?

Düşünemezsiniz, düşünseniz de göremezsiniz. Çünkü yok böyle bir kazançları.

İkinci gruptaki uluslararası ya da büyük tahmincilere gelince, bunların tahminleri de aşağıda belirteceğimiz nedenle oldukça “yavan” yani gerçeklerden biraz uzakçadır. O nedenle de zaman zaman ve biraz politik, biraz “pardon” anlamında “beklenti”lerini “revize” etme ihtiyacı duyarlar.

Şimdi gelelim bu tahmin ve beklentilerin neden pek de isabetli olmadığına, daha doğrusu “olamayacağına”...

*

Bir ünlü ekonomistin bu konudaki samimi itirafını hatırlıyorum. Mealen diyordu ki:

“Biz döviz kurunun neden düşeceğini ya da yükseleceğini o kadar da bilemeyiz ama düşüp çıktığı zaman da bunun neden böyle olduğunu, arkasındaki nedeni çok iyi anlatabiliriz”.

Bu sözü dikkatle irdelerseniz, kur konusunun; “önceden belli olmayan” bazı etkenler dolayısıyla tahminleri şaşırttığı,

yapılan bütün tahminlerin “gidişat”ın aynı kalacağı varsayımıyla yapıldığı ortaya çıkar.

Oysa kurdaki herkesin merak ettiği “patlama” “çatlama” gibi önemli değişikliklerin “gidişat”taki değişikliklerden etkilendiğini baştan kabul etmek gerekir.

Peki o “gidişat”ı tahmin edebilir misiniz?

Şimdi gelelim bunun daha somut anlatımına...

*

Türkiye’de konuya biraz yakınlığı olan hemen herkesin döviz kurları üzerinde bir “baskı” olduğu konusunda bir mutabakatı vardır şüphesiz. Ve bu baskının ölçüsü konusunda, “bugün serbest bırakılsa 36 iken 46’ya çıkar” gibi değerlendirmeler olduğu bilinir.

Kim yapıyor bu baskıyı diye sorarsanız, “tabii ki iktidar” denecektir.

İlerletin sorguyu: “Peki iktidar neye bakaraktan yapar?”

Bunun cevabı, “iktidarın yürüttüğü ekonomi politikasındaki ihtiyaçlar” “dünyada ve bölgedeki gelişmeler” “para piyasasındaki dalgalanmalar” ve “hatta iktidarın seçim için yaptığı hazırlıklar” ve hatta hatta “Ülkedeki ve sırasında parti içindeki siyasi hareketler” gibi şeyler, ama aslında “hepsi birden”dir bunun cevabı.

Peki, döviz kurları bütün bunlardan etkileniyor, o kurlar; uygulanan politikalar ya da politikasızlıklara bağlı olarak iniyor ya da çıkıyorsa, siz bu ülke ve dünya şartlarını bilmeden, daha doğrusu “gidişatı değişmez” varsayımı ile yıl sonu kurlarının şu kadar olacağını söyleyebilir misiniz?

Siz, özellikle bu günlerde yurt içi ve dışı fokur fokur kaynarken ekonomi ve siyasetin önümüzdeki aylarda da aynen devam edeceğini, bu koşullar aynen devam edeceğine göre

kurların da bu “varsayılan” istikrarlı gidişat dolayısıyla beklendiği trend içinde yol alacağını söyleyebilir misiniz?

Detaylandırılması biraz spekülasyon yapmak gibi olur ama yine de ortadan bir şey söyleyelim: Siz falanca siyasi parti liderinin ne zaman karar değiştireceğini, hangi partinin çatlayacağını, dünyadaki ya da bölgedeki çatışmaların nelere evrilip ülke ekonomisini ne zaman ve ne kadar etkileyeceğini bilip yine de “merak etmeyin, her şey yolunda gider” garantisini verebilir misiniz?

Kısaca, bu giderek garipleşen dünyanın bıçak sırtı yürüyen siyasi atmosferinde yarın ne ile karşılaşılacağı belli değilken şu bizim kurları belirleyen ekonominin ve ekonomi yönetiminin bu etkilerden “hiç ırgalanmaz” yapıda olduğunu kabul edebilir misiniz?

Bu nedenle işin özeti: Kurun ne olacağı, siyasetin ne olacağından bağımsız olarak tahmin edilemez. Siz eğer siyasetin ne olacağını kestiremiyor, her şey mümkündür diyorsanız, bu kestirmeleri hiç hesaba katmadan kalkıp da 2025, 2026 yıl sonlarının döviz kurunu kuruşu kuruşuna “tahmin” edenlere ne kadar “doğrudur”, “gerçekçidir” diyebilirsiniz ki?